

ननु तपोबलान्मे सर्वतो जयो भविष्यतीत्यत्राह ॥ नत्विति ॥ यः पुमान् धर्मफलसंहितबलवत्तया फलोन्मुखा धर्मसंबद्धस्तं पुरुषं धर्मोपसंहारमपि धर्मोपसंग्रहवन्तमपि नत्वन्वेति धर्मफलमिति शेषः ॥ किंतु तदेव फलं फलोन्मुखा धर्ममेवान्वेति ननु धर्मबलादधर्मनाशो भविष्यतीत्यत्राह ॥ धर्मश्चेति ॥ उत्कटोऽधर्मोत्तरभावी धर्मः अधर्मस्य नाशनः चादुत्कटाधर्मो धर्मनाशकः ॥ एवं चास्याधर्मस्य त्वत्कृतसकलधर्मोपेक्षयोत्कटत्वादुत्तरकालत्वाच्चायमेव त्वया प्राक्संचितस्य सकलधर्मस्य नाशक इति भावः ॥ केचित्तु धर्मोपसंहारमधर्मफलसंहितमिति पाठः ॥ धर्मोपसंहारं धर्ममुपसंक्रियतेनेति धर्मफलं सुखं तदधर्मफलसंहितं न संभवति ॥ अधर्मफलेन दुःखेन सहानुभवं न भवति तत्तस्मादेव फलमन्वेति ॥ धर्मो धर्मफलं सुखमेवान्वेति एवमधर्मो दुःखं दुःखरूपं फलमेवान्वेति ॥ अथ धर्मो नाधर्मनाशन इति पाठः ॥ पूर्वकृतो धर्मोऽधर्मस्येदानीं कृतस्य न नाश

ननु धर्मोपसंहारमधर्मफलसंहितं ॥ तदेव फलमन्वेति धर्मश्चाधर्मनाशनः ॥ २८ ॥ प्राप्तं धर्मफलं तावद्भवतानात्र संशयः ॥ फलमस्याप्यधर्मस्य क्षिप्रमेव प्रपत्स्यसे ॥ २९ ॥ जनस्थानवधं बुध्वा वालिनश्च वधं तथा ॥ रामसुग्रीवसख्यं च बुध्यस्व हितमात्मनः ॥ ३० ॥ कामं खल्वहमप्येकः स वाजिरथकुंजरां ॥ लंकां नाशयितुं शक्तस्तस्यैष तु न निश्चयः ॥ ३१ ॥ रामेण हि प्रतिज्ञातं हर्यृक्षगणसन्निधौ ॥ उत्सादनमभिघ्राणां सीतायैस्तु प्रदर्शिता ॥ ३२ ॥

नश्चादधर्मोपि धर्मनाशनो नेत्यर्थ इति वदन्ति तत्रार्थसामंजस्य व्युत्पन्नैर्विभाव्यं ॥ २८ ॥ ननु किं मे धर्मो व्यर्थ एव नेत्याह ॥ प्राप्तमिति तावत्प्रथमं इतः पूर्वमिति यावत् ॥ अस्य परदारहरणरूपस्य क्षिप्रमेव प्रपत्स्यसे ॥ अत्युत्कटैः पुण्यपापैरिति न्यायादिति भावः ॥ २९ ॥ अतः स्वहितं चिंतयेत्याह ॥ जनस्थानेति ॥ सख्यं च बुध्वा आत्मनो हितं बुध्यस्वेत्यन्वयः ॥ ३० ॥ नन्वेवं कदुवादिनस्तव कोरक्षक इति चेत्तत्राह ॥ काममिति ॥ यथेष्टमित्यर्थः ॥ तर्हि कुतस्तन्नाशं न करोषीत्यत्राह ॥ तस्य यस्याहं दूतस्तस्य रामस्य एषः मत्कर्तृकलंकानाशविषयो निश्चयेन स्वाम्याज्ञां विना तदनुष्ठानमशक्यमिति भावः ॥ ३१ ॥ तदीयनिश्चयाभावं स्पष्टयति ॥ रामेणेति ॥ स्वामिना स्वकर्तव्यत्वेन प्रतिज्ञातस्यार्थस्य सेवकेनानुष्ठानमयुक्तं कर्तुमिति भावः ॥ ३२ ॥